

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; ter bevordering van spoedige plaatsing van de stukken behoudt de Redactie zich het recht voor, deze zo nodig te bekorten).

CEL THERAPIE VOLGENS NIEHANS

DE JONGH (1960) heeft zeer scherpe kritiek op de celtherapie uitgeoefend. Er zal geen aanhanger van deze methode zijn, die niet de gemaakte fouten betreurt en misgrepen veroorzaakt. Dat is door toonaangevende personen ook in alle openbaarheid geschied. Een groot gedeelte van de aangehaalde auteurs wijzen wij volkomen af. Men mag echter niet het kind met het badwater wegwerpen. DE JONGH zegt aan het slot van zijn uiteenzettingen: „de zg. celtherapie is blijkens de literatuur een zeer grillige manier om patiënten te behandelen”. Deze zin toont de niet-objectieve houding van de auteur. Hij weet toch zeker — of had dit in 1960 moeten weten — dat zich thans ernstige onderzoekers aaneengesloten hebben om de wetenschappelijke grondslagen der therapie na te vorsen. Is het toeval of opzet, dat zo vele goede publikaties in de literatuurlijst ontbreken? De namen ANDRES, GOSLAR, HARBERS, KALB, KLEINSORGE, W. SCHUSTER en H. KREBS, evenals KÜTTNER ontbreken. Van HENRY zijn er slechts twee publikaties aangehaald, van BERNHARD, MÖSE, KMENT, KUHN, NEUMANN en F. SCHMID slechts één.

Is het toeval of opzet, dat de auteurs van belangrijke publikaties niet met hun naam zijn aangehaald, maar slechts als nummers in de tekst verschijnen? Uit de talrijke publikaties van HOEPKE — slechts één is genoemd — wordt enkel één zin aangehaald en geen belangrijk resultaat; de publikatie van KNÜCHEL en KUHN is slechts door een beknopte zin weergegeven.

DE JONGH heeft zich in hoofdzaak met de kinderziekten der celtherapie beziggehouden en omtrent het wetenschappelijke onderzoek der grondslagen, dat thans op de voorgrond staat, geheel onvoldoende mededelingen gedaan. Men zou in afwijking van de bovenaangehaalde zin kunnen zeggen: het zogenaamde verslag van DE JONGH is een zeer grillige manier om een nieuwe behandelingswijze te bespreken.

Literatuur: JONGH, D. K. DE (1960) Buitenissige behandelingswijzen. *Ned. T. Geneesk.* **104**, 1332.

Heidelberg, 24 oktober 1960

H. HOEPKE

Het is geenszins mijn bedoeling geweest alle geschriften van alle celtherapeuten te bespreken. Dit lijkt mij ook niet een redelijke eis. Wat ik sinds het schrijven van mijn gewraakte artikel nog onder ogen kreeg, is verder niet geschikt om mijn weloverwogen oordeel in deze te veranderen. Naar ik hoop ten overvloede, moge ik opmerken, dat ik uiteraard geen geschriften, die houdbare argumenten ten gunste van de celtherapie bevatten, heb onderdrukt. Wat tenslotte de kinderziekten van deze therapie betreft, komt het mij voor, dat dit de aandoeningen zijn van de niet levensvatbare prematuur.

Amsterdam, 11 november

D. K. DE JONGH

ATHEROSCLEROSE EN GALSTEENLIJDEN

Naar aanleiding van het symposium over arteriosclerotische vaatocclusie (1960), vraag ik mij af, waarom er zo weinig in verband met de cholesterol-stofwisseling gewag wordt gemaakt van de belangwekkende bevindingen van GORDON c.s. (1957) en LEWIS (1958), die waarnamen, dat toediening van zonnebloemzaadolie bij mensen de uitscheiding van galzuren, speciaal cholzuur, veelvoudig deed stijgen, terwijl het serum-cholesterolgehalte naar evenredigheid daalde. Dit in tegenstelling tot gehard kokosvet, waarbij niets van dit alles gebeurde. Dit stemt overeen met oudere proeven (1932) van FUKASE en FUZIWARA (cit. FLORKIN en MASSART 1948), die bij konijnen, gevoed met sojabonen (dus rijk aan fyto-sterolen, -lecithinen en -vetzuren, stoffen die alle ook in verband worden gebracht met de bestrijding van atherosclerose) een 25-maal zo hoge hoeveelheid galzouten vonden, als bij konijnen gevoed met klaver.

Uit onderzoekingen met speurelementen is gebleken, dat chol(=gal)zuren katabolieten der choleste(a)rol(=„galvet”)-stofwisseling zijn (cf. steraan-skelet en naam). LEWIS neemt dan ook aan, dat hoog-onverzadigde vet-zuren het serumcholesterolgehalte doen dalen door omzetting in galzuren.

Aangezien galzuren het galcholesterol in oplossing houden, zal zulk een toediening van onverzadigde vetzuren (cholesterol-)steenvorming voorkomen. Dit stemt overeen met de hogere uitscheiding van galzuren in de faeces bij Bantoes, en het feit, dat (cholesterol-)galstenen bij Indonesiërs uiterst zeldzaam zijn (DE LANGEN 1957).

Hiermee krijgt ook de oude empirie van het Nederlandse huismiddel tegen galsteenlijden „Haarlemmerolie” (2 delen oleum terebinthinae depuratum + 1 deel oleum lini sulfuratum) een lijnolie-(dus linolzuur-)preparaat, een zekere wetenschappelijke rechtvaardiging.

Al eerder heeft men vermoed, dat er tussen galsteenlijden en atherosclerose een verband zou bestaan. De bovengenoemde bevindingen kunnen leiden tot een conceptie, die dit verband duidelijker maakt, en beide aandoeningen tot één oorzaak herleidt, met dezelfde therapie.

Uitgaande van een dispositie naar het geslacht zou eenzelfde oorzaak, tot uiting komend in hypercholesterolemie, bij vrouwen galsteenlijden (stoornis galzuur/cholesterol-evenwicht) en bij mannen vooral atherosclerose teweegbrengen. Men zou dan de galsteen als een gal-„atheroom” (cholesteatoom) kunnen beschouwen.

Bij beide aandoeningen wordt graag een vet-arm dieet gegeven. Verkieslijker is wellicht een linclzuurbevattend dieet: een mes dat aldus aan twee kanten snijdt.

Een en ander wijst er m.i. eens te meer op, dat men atherosclerose en cholesterolhuishouding nimmer los van galzuur-stofwisseling en galsteenlijden kan zien.

Literatuur: FLORKIN, M. en L. MASSART (1948) *Medische biochemie*, 2e druk, bl. 275. N.V. Standaard-Boekhandel, Antwerpen enz. — GORDON, H., B. LEWIS, L. EALES en J. F. BROCK (1957) Dietary fat and cholesterol-metabolism. *Lancet* II, 1299. — LANGEN, C. D. DE (1957) Een klinisch panorama van een teveel in de voeding. *Geneesk. Bl.* **48**, 53. — LEWIS, B. (1958) Effects of certain dietary oils on bile acid secretion and serum cholesterol. *Lancet* I, 1090. — Symposium IV. Arteriosclerotische vaatocclusie (1960) *Ned. T. Geneesk.* **104**, 2071.

Rotterdam, 31 oktober 1960

J. V. TEUNISSEN